

ולדברי הכל: מעבירין מעל השלחן בידים פירורין של לחם פחות מכזית שהם מאכל בהמה, ושער [שרביטים] של אפונין ושער עדשים שהוציאו מהם את האפונים ואת העדשים. מפני שהוא [השרביט] מאכל בהמה, וכל דבר שאפשר להשתמש בו בשבת אינו מוקצה, אף על פי שבבין השמשות לא היה הדבר עומד לתשמיש זה (73).

ספוג (74), אם יש לו עור המשמש לו כבית אחיזה — מקנחין בו את הטבלא, כי אז אין לחשוש שהספוג יסחט (75), ואם לאו — אין מקנחין בו, כי הוא נסחט במקום שאוחזים בו.

בין כך ובין כך נוטל (76) הספוג בשבת, ואף שספוג שאין לו בית אחיזה הוא כלי

73. רש"י מפרש, שבית שמאי ובית הלל נחלקו בקליפין ועצמות שאינם ראויים לבהמה וכלבים, ובדין השרביטין לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, כי הם ראויים לבהמה ואינם מוקצה.

והתוספות [ד"ה עצמות] הקשו עליו, שבגמרא מפורש שדין השרביטין הוא כרבי שמעון, ואף רבי שמעון לא התיר לטלטל דבר שאינו ראוי לבהמה, ודין העצמות והקליפין תלוי במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון!

ולדעת התוספות, המשנה מדברת בעצמות וקליפין הראויים לכלב, ונחלקו בית שמאי ובית הלל במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון בדין "נולד", ולפי הגירסא שלפנינו בית שמאי סוברים כרבי שמעון ובית הלל סוברים כרבי יהודה, ודין השרביטין הוא כבית שמאי.

המגיני שלמה מתרץ את רש"י, שבודאי קליפין שאינם ראויים לכלבים הם מוקצה אף לפי רבי שמעון, והרישא של המשנה מדברת בעצמות וקליפין שאינם ראויים לכלבים, והם מאוסים ומותר לטלטלם מדין "גרף של ריעי", שהתירו חכמים לטלטלו אפילו בפני עצמו מפני מיאוסו. ונחלקו בית שמאי ובית הלל במקום שאפשר לסלק גרף של ריעי על ידי דבר אחר, האם חייבים להמנע מלטלטלו בפני עצמו. ונראה לגמרא לתלות מחלוקת זו במחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון, שרבי יהודה מחמיר במוקצה

ורבי שמעון מיקל. ועיין בפני יהושע ביצה ב א על תוספות ד"ה מגביהים שהלך בדרך סבו. אך עיין בחברותא למסכת ביצה ב דף ב א, שנתבארה שיטת רש"י, שכל דבר שהיה חלק ממאכל בכניסת השבת, נשאר עליו שם המאכל באותה השבת, ואינו נעשה מוקצה באמצע השבת.

74. פרש הערוך, ספוג הוא על ראש דג אחד גדול שבים, ובשעה שמרים ראשו להסתכל בעולם — יורד אותו הספוג על עיניו ואינו רואה כלום, ולולי זה לא היתה ספינה נצולת מפניו. [מובא בשו"ע סימן ש"כ סי"ח בסוגריים].

75. כך פירש רש"י. והראב"ד בהשגות [פכ"ב מהלכות שבת הט"ו] מפרש שאי אפשר לקנוח בלי סחיטה אף כשיש לספוג בית אחיזה, אלא שאם יש לספוג בית אחיזה הוא דומה לצלוחית מלאה מים שמריקים ממנה מים, ואם אין לו בית אחיזה הוא דומה לבגד שנסחט.

76. תוספות [ד"ה ואם] כתבו שאין לגרוס כאן "וחכמים אומרים: בין כך ובין כך מקנחין בו".